

Jacek Walski – PREDA, Analiza sporu Gmin vs Energa Oświetlenie Sp. z o.o. w kontekście prawa, Ciechocinek, 20.03.2011 r.

Uwarunkowania formalno – prawne gospodarki energetycznej i działalności samorządów w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną ze szczególnym uwzględnieniem oświetlenia ulic i miejsc publicznych.

U podłoża uwarunkowań prawnych prawodawstwa polskiego leżą umowy międzynarodowe wynikające z udziału Polski w międzynarodowych organizacjach o charakterze energetycznym.

Kluczowe znaczenie dla polityki energetycznej Polski, a przez to realizowanie wyznaczonych celów przez jednostki publiczne mają akty normatywne:

Karta Energetyczna.

Karta jest podstawowym aktem Unii Europejskiej dotyczącym rynku energetycznego. Została podpisana w grudniu 1991 r. w Hadze przez 46 sygnatariuszy – w tym władze Wspólnoty i Polskę. Karta ma charakter deklaracji gospodarczo-politycznej.

W Karcie przewidziano: powstanie konkurencyjnego rynku paliw, energii i usług energetycznych; swobodny wzajemny dostęp do rynków energii państw sygnatariuszy; dostęp do zasobów energetycznych i ich eksploatacji na zasadach handlowych, bez jakiegokolwiek dyskryminacji; ułatwienie dostępu do infrastruktury transportowej energii, co wiąże się z międzynarodowym tranzytem; popieranie dostępu do kapitału, gwarancje prawne dla transferu zysków z prowadzonej działalności, koordynację polityki energetycznej poszczególnych krajów, wzajemny dostęp do danych technicznych i ekonomicznych, indywidualne negocjowanie warunków dochodzenia poszczególnych krajów do zgodności z postanowieniami Karty. W Karcie uzgodniono, że zasada niedyskryminacji prowadzonych działań będzie rozumiana jako najwyższe uprzywilejowanie (KNU).

Protokół Karty Energetycznej o efektywności energetycznej i odnośnych aspektach ochrony środowiska.

Ustawa o ratyfikacji przez Polskę Karty Energetycznej w 2000 r. Skutkiem tego jest w Polsce Krajowy Plan Działań na rzecz Efektywności Energetycznej opublikowany w 2007 roku oraz obecnie konsultowana ustawa o efektywności energetycznej.

Plan działania w celu poprawy efektywności energetycznej we Wspólnocie Europejskiej

Dokument ten wzywa do bardziej aktywnego i skutecznego niż dotychczas promowania efektywności energetycznej, jako podstawowej możliwości realizacji zobowiązań UE do redukcji emisji gazów cieplarnianych, przyjętych podczas konferencji w Kioto.

Dokument ten zawiera oszacowania potencjału ekonomicznego efektywności energetycznej w krajach UE poprzez eliminację istniejących barier rynkowych hamujących upowszechnianie technologii efektywnych energetycznie.

W dokumencie zaprezentowano zasady i środki, które pomogą usunąć istniejące bariery wzrostu efektywności energetycznej podzielone na 3 grupy:

- wspomagające zwiększenie roli zagadnień efektywności energetycznej w politykach i programach nie energetycznych, np. polityka rozwoju obszarów miejskich, polityka podatkowa, polityk transportowa,
- środki dla sprawniejszego wdrożenia istniejących mechanizmów efektywności energetycznej,
- nowe wspólne mechanizmy skoordynowane na poziomie europejskim.

Jako podstawowe bariery dla rozwoju efektywności energetycznej uznano:

- ceny energii, nie odzwierciedlające wszystkich poniesionych kosztów na jej wytworzenie i dostarczenie, w tym kosztów środowiskowych,
- brak lub niekompletne informacje na temat możliwości racjonalnego użytkowania paliw i energii,
- bariery instytucjonalne i prawne,
- bariery techniczne,
- bariery finansowe.

Większość działań i akcji podejmowanych będzie w ramach programów wspólnotowych. Wiele z zaproponowanych środków ma charakter zobowiązań dobrowolnych, koordynowanych na poziomie Wspólnoty Europejskiej.

Wybór jednego lub kombinacji wymienionych środków zależy od potencjału ekonomicznego efektywności energetycznej w wybranych obszarach działania oraz od wykonalności i efektywności ekonomicznej wdrażania tych środków, a także na oczekiwanych skutkach ich działania.

Przewiduje się, że w celu koordynacji unijnej polityki i mechanizmów efektywności energetycznej potrzebna jest ciągła wymiana informacji na szczeblu Komisji Europejskiej. Spotkania ekspertów oraz spotkania na szczeblu politycznym w celu omawiania polityki i środków efektywności energetycznej będą odbywać się regularnie. Przedmioty i cele w zakresie efektywności energetycznej każdego państwa członkowskiego Unii Europejskiej będą analizowane pod kątem wkładu do całościowej polityki Unii Europejskiej.

Również monitorowanie i ocenianie indywidualnych mechanizmów, środków i programów będzie odbywać się regularnie. Pod koniec każdej fazy Action Plan'u zostanie określony stopień realizacji zadań oraz określone zostaną kolejne kroki.

Europejski Program Zapobiegający Zmianie Klimatu

Program został zainicjowany w czerwcu 2000 r., a jego celem jest określenie najbardziej ekonomicznych i środowiskowo efektywnych środków, które pozwolą zrealizować cele zawarte w Protokole z Kioto.

W ramach Programu wdrażane są następujące grupy przedsięwzięć: redukcja emisji CO₂ poprzez realizację nowych uregulowań prawnych UE; promocja ciepła wytwarzanego z odnawialnych źródeł energii; dobrowolne umowy w przemyśle; zachęty podatkowe dla użytkowników samochodów oraz doskonalenie technologii paliw i pojazdów.

W 1996 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych przyjęła **Ramową Konwencję o Zmianie Klimatu**. W art. 2 Konwencji sformułowano ogólną dyrektywę o potrzebie ustabilizowania wielkości stężeń gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który pozwoliłby uniknąć zagrożeń związanych z działalnością ludzi na system klimatyczny. Idea ta została rozwinięta w **Protokole z Kioto** uchwalonym na konferencji państw sygnatariuszy Konwencji, która odbyła się w grudniu 1997 r. w japońskim mieście Kioto. W protokole sprecyzowano warunki redukcji emisji gazów cieplarnianych do atmosfery: kraje rozwinięte powinny zredukować emisje średnio o 5,2% w stosunku do emisji z 1990 r. Plany te mają być zrealizowane do 2012 r. Jednak warunkiem wejścia w życie Konwencji i Protokołu z Kioto jest ich ratyfikacja przez co najmniej 55% krajów sygnatariuszy Protokołu, przy czym w tej grupie powinny być kraje rozwinięte, odpowiedzialne za co najmniej 55% całkowitej emisji CO₂ w 1990 r. W roku bazowym (1990) Polska była szóstym, największym emitentem dwutlenku węgla - po Stanach Zjednoczonych Ameryki, Unii Europejskiej, Rosji, Japonii i Kanadzie. **Polska ratyfikowała Protokół z Kioto decyzją Sejmu RP z 26 lipca 2002 r.** W 2003 r. Protokół z Kioto ratyfikowało 28 państw wysokorozwiniętych, odpowiedzialnych za 43,7% całkowitej światowej emisji dwutlenku węgla. Zarówno Stany Zjednoczone, jak i Australia, które są odpowiedzialne za ponad 30% całkowitej emisji, zadeklarowały, że nie ratyfikują Protokołu z Kioto. W tej sytuacji, ratyfikacja Protokołu przez Rosję, która jest odpowiedzialna za 17,4% światowej emisji CO₂, będzie miała kluczowe znaczenie dla obowiązywania Protokołu.

Do wejścia w życie porozumień wynikających z ramowej konwencji ONZ oraz Protokołu z Kioto konieczne będzie m.in. prowadzenie systematycznych i dokładnych pomiarów stężeń gazów cieplarnianych (głównie dwutlenku węgla i metanu) na tzw. obszarach czystych, pozbawionych silnych lokalnych źródeł tych gazów. Ocena emisji gazów cieplarnianych przez przemysł powinna być uzupełniana bezpośrednimi pomiarami stężeń tych gazów w atmosferze. Pomiary składu izotopowego CO₂ i CH₄ dostarczają dodatkowych informacji charakterze źródeł tych gazów (np. antropogeniczne czy biogeniczne).

Zielona księga europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego Green Paper Towards a European Strategy for Energy Supply Security, (2001)

Jest to dokument o charakterze ogólnym i jest przedstawieniem złożonej problematyki sektora energetycznego w Unii Europejskiej, w tym przede wszystkim bezpieczeństwa energetycznego w krajach członkowskich. Pokazuje również prognozę energetyczną po rozszerzeniu Unii Europejskiej do 30 krajów.

Przedstawiona w Zielonej Księdze zagadnienia koncentrują się na trzech głównych obszarach:

- bezpieczeństwie energetycznym, rozumianym jako obniżenie ryzyka związanego z zależnością od zewnętrznych źródeł zasilania w paliwa i energię (stopień samowystarczalności, dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia),
- polityce kontroli wielkości zapotrzebowania na paliwa i energię,
- ochronie środowiska, w szczególności na walce z globalnym ociepleniem - obniżeniem emisji gazów cieplarnianych.

W dokumencie tym naszkicowano ramy długofalowej strategii energetycznej Wspólnoty oraz określono priorytety w zakresie poprawy stanu bezpieczeństwa energetycznego, odnoszące się do 2 grup działań:

- po stronie popytu, przez wzrost efektywności energetycznej gospodarki,
- po stronie podaży, przez wzrost udziału energii z odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym krajów unijnych.

Ustawa o finansach publicznych.

W tle każdej decyzji podmiotu publicznego o wydatkowaniu środków leży zapis art. 35 **ustawy o finansach publicznych**, który mówi, że wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

Ustawa Prawo energetyczne.

Gmina i jej jednostka organizacyjna działa na zasadach określonych dla jednostek budżetowych w zakresie wyznaczonym przez statut jednostki – czyli między innymi: zarządzania drogami publicznymi i przekazanymi drogami wewnętrznymi oraz miejscami wyznaczonymi do parkowania pojazdów w strefie płatnego parkowania. Działania wskazane w statucie są wypełnieniem art. 18 **ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r.**

Prawo energetyczne (Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, Nr 104, poz. 708, Nr 158, poz. 1123, Nr 170, poz. 1217, z 2007 r. Nr 21, poz. 124, Nr 52, poz. 343, Nr 115, poz. 790, Nr 130, poz. 905, z 2008 r. Nr 180, poz. 1112, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 3, poz. 11.) w realizacji zadania własnego gminy w zakresie zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy.

Punkt 2 artykułu 18 wspomnianej wyżej ustawy mówi, że gmina jest odpowiedzialna za planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy, natomiast punkt 3 nakazuje gminie finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy.

Istotnym dla wykonania wskazanych działań jest ich koordynacja zawarta w założeniach (planie) zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, który winien być zgodny z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego albo ustaleniami

zawartymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Istotnymi dla realizacji zadań wymienionych w umowie pomiędzy AM PREDA a ZDiUM będą miały zapisy tej ustawy dotyczące:

- Terminologii – art. 3
- Przyłączenia do sieci – art. 7 i 7a
- Umożliwienie odbiorcy końcowemu zmiany sprzedawcy – art. 9c, p. 9a, lit. e
- Instrukcji ruchu i eksploatacji sieci dystrybucyjnej – art. 9g
- Planowania energetycznego – art. 16 i 18-20
- Koncesji – art. 32 – 42
- Taryf – art. 46
- Urządzeń, instalacji, sieci i ich eksploatacja – rozdział 6

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 roku

Dokumentem, który reguluje w sposób szczególny postanowienia ustawy Prawo energetyczne, mający istotne znaczenie dla wykonania wspomnianej wcześniej umowy jest **Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 roku w sprawie szczegółowych zasad kształtowania taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną z późniejszymi zmianami.**

Ustawa o samorządzie gminnym.

(Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458., z 2009 r. Nr 52, poz. 420)

Dla działalności Gmin istotne znaczenie mają postanowienia **ustawy o samorządzie gminnym:**

- Artykułu 4, punkt 4, gdzie stwierdza się, że ustalenie granic miasta, bądź gminy i ich zmiana dokonywane są w sposób uwzględniający infrastrukturę społeczną i techniczną oraz układ urbanistyczny i charakter zabudowy.
- Artykułu 7, punkt 1 o brzmieniu: Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:
 - 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
 - 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
 - 14) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli,
 - 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
 - 18) promocji gminy,
- Artykułu 7, punkt 2 w brzmieniu: Ustawy określają, które zadania własne gminy mają charakter obowiązkowy.
- Artykułu 7, punkt 3 w brzmieniu: Przekazanie gminie, w drodze ustawy, nowych zadań własnych wymaga zapewnienia koniecznych środków finansowych na ich realizację w postaci zwiększenia dochodów własnych gminy lub subwencji.

Ustawa o finansach publicznych.

Wspomniana na początku **ustawa o finansach publicznych** (Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104, Nr 169, poz. 1420, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 104, poz. 708, Nr 170, poz. 1217 i 1218, Nr 187, poz. 1381, Nr 249, poz. 1832, z 2007 r. Nr 82, poz. 560, Nr 88,

poz. 587, Nr 115, poz. 791, Nr 140, poz. 984, z 2008 r. Nr 180, poz. 1112, Nr 209, poz. 1317, Nr 216, poz. 1370, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 19, poz. 100, Nr 62, poz. 504, Nr 72, poz. 619 Nr 79, poz. 666.) wymaga wyodrębnienia dwóch artykułów.

Wspomnianego wcześniej, niżej przedstawionego w całości

- Art.35. 1. Wydatki publiczne mogą być ponoszone na cele i w wysokości ustalonych w ustawie budżetowej, uchwale budżetowej jednostki samorządu terytorialnego i w planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych.
2. Jednostki sektora finansów publicznych dokonują wydatków zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych rodzajów wydatków.
3. Wydatki publiczne powinny być dokonywane:
 - 1) w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów;
 - 2) w sposób umożliwiający terminową realizację zadań;
 - 3) w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

oraz:

- Art.167 ust. 2. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są przeznaczone na realizację zadań określonych w odrębnych przepisach, w szczególności na:
 - zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
 - zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone jednostkom samorządu terytorialnego ustawami;
 - zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia
 - zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
 - pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego odrębną uchwałą.

Ustawa o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej

W świetle powyższego należy wyjaśnić, że istnieją zasady i ograniczenia opisane w Ustawie o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz.U. z 2004 r. Nr 123, poz. 1291, z 2006 r. Nr 191, poz. 1411.

- Art. 31 ust 1. Monitorowanie pomocy publicznej obejmuje gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji o udzielanej pomocy publicznej w szczególności o jej rodzajach, formach oraz wielkości.
- Art. 32. ust. 1. Podmioty udzielające pomocy są zobowiązane do sporządzania i przedstawiania Prezesowi Urzędu sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, zawierających w szczególności informacje o beneficjentach pomocy oraz o rodzajach, formach, wielkości i przeznaczeniu udzielonej pomocy. (...)
- Art. 32. ust 4. Jednostki samorządu terytorialnego przekazują sprawozdania, o których mowa w ust. 1, za pośrednictwem regionalnych izb obrachunkowych. (...).
- Art. 63 W okresie 3 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, w celu stwierdzenia, czy planowana pomoc dla przedsiębiorcy jest pomocą de minimis, podmiot udzielający pomocy bierze pod uwagę sumę:
 - 1) wartości pomocy indywidualnej udzielonej przedsiębiorcy przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli wartość pomocy, łącznie z wartością pomocy udzielonej przedsiębiorcy w okresie kolejnych 3 lat poprzedzających dzień jej udzielenia, nie przekraczała równowartości 100 tys. euro i nie podlegała opiniowaniu przez Prezesa Urzędu. (...).

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym

(Dz.U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, Nr 41, poz. 412, Nr 111, poz. 1279, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 109, poz. 1157, Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 5, poz. 42, Nr 14, poz. 124, Nr 100, poz. 1085, Nr 115, poz. 1229, Nr 154, poz. 1804, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr

113, poz. 984, Nr 130, poz. 1112;) istotnym z punktu widzenia realizacji umowy jest zapis artykułu 10, który brzmi:

„W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się, w zależności od potrzeb:

- 1)
- 2) linie rozgraniczające ulice, place oraz drogi publiczne wraz z urządzeniami pomocniczymi, a także tereny niezbędne do wytyczania ścieżek rowerowych,
- 3) tereny przeznaczone dla realizacji celów publicznych oraz linie rozgraniczające te tereny,
- 4) granice i zasady zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie,
- 5) zasady obsługi w zakresie infrastruktury technicznej oraz linie rozgraniczające tereny tej infrastruktury,
- 6) lokalne warunki, zasady i standardy kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w tym również linie zabudowy i gabaryty obiektów, a także maksymalne lub minimalne wskaźniki intensywności zabudowy,
- 7) zasady i warunki podziału terenów na działki budowlane,
- 8) szczególne warunki zagospodarowania terenów, w tym zakaz zabudowy, wynikające z potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego, zasobów wodnych i zdrowia ludzi, prawidłowego gospodarowania zasobami przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych,
- 9) tereny, na których przewiduje się stosowanie systemów indywidualnych lub grupowych oczyszczenia ścieków bądź zbiorników bezodpływowych,
- 10) tymczasowe sposoby zagospodarowania, urządzania oraz użytkowania terenu,
- 11) granice obszarów:
 - a) zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
 - b) rehabilitacji istniejącej zabudowy i infrastruktury technicznej,
 - c) przekształceń obszarów zdegradowanych.”

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w miarę potrzeby wyznacza się tereny rekreacyjno-wypoczynkowe oraz służące organizacji imprez masowych.

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym

podkreśla wykonanie zadania szczególnego dla **ustawy Prawo ochrony środowiska** (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, Nr 111, poz. 708, Nr 138, poz. 865, Nr 154, poz. 958, Nr 171, poz. 1056, Nr 199, poz. 1227, Nr 223, poz. 1464, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 19, poz. 100, Nr 20, poz. 106.), że Prezydent dołącza prognozę skutków wpływu ustaleń planu na środowisko przyrodnicze.

Ważnym postanowieniem Ustawy jest, że każda inwestycja rozpatrywana winna być w aspekcie środowiskowym poprzez dokonanie oceny środowiskowej.

Istotnym wskazaniem dla polityki ZDiUM w zakresie rozwoju i modernizacji oświetlenia ulic i miejsc publicznych będą miały postanowienia ustawy Prawo ochrony środowiska:

- O tworzeniu planów i strategii – art. 8, 17, 18
- Ochrona środowiska w zagospodarowaniu przestrzennym i przy realizacji inwestycji – rozdział VII
- Ochrona powietrza – art. 85 – 87 i 95 – 96.

Ustawa Prawo budowlane.

Powiązanie wcześniej cytowanych zapisów ma miejsce wówczas, gdy następuje realizacja inwestycji zgodnie z **ustawą Prawo budowlane** (Dz.U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, Nr 170, poz. 1217, z 2007 r. Nr 88, poz. 587, Nr 99, poz. 665, Nr 191, poz. 1373, Nr 247, poz. 1844, z 2008 r. Nr 123, poz. 803, Nr 145, poz. 914, Nr 199, poz. 1227, Nr 206, poz. 1287, Nr 210, poz. 1321, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 31, poz. 206.)

Dalsze analizy prowadzone będą w oparciu o postanowienia:

- Art. 5, ust. 2 - Obiekt budowlany należy użytkować w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz utrzymywać w należytym

stanie technicznym i estetycznym, nie dopuszczając do nadmiernego pogorszenia jego właściwości użytkowych i sprawności technicznej, (.....).

- Art.61 - Właściciel lub zarządca obiektu budowlanego jest obowiązany utrzymywać i użytkować obiekt zgodnie z zasadami, o których mowa w art. 5 ust. 2.
- Art. 62 ust 1 - Obiekty powinny być w czasie ich użytkowania poddawane przez właściciela lub zarządcę:
 - 1) (...)
 - 2) okresowej kontroli, co najmniej raz na 5 lat, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu budowlanego, estetyki obiektu budowlanego oraz jego otoczenia; kontrolą tą powinno być objęte również badanie instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów.
(...)
- Art.63 Właściciel lub zarządca obiektu budowlanego jest obowiązany przechowywać przez okres istnienia obiektu dokumenty, o których mowa w art. 60, oraz opracowania projektowe i dokumenty techniczne robót budowlanych wykonywanych w obiekcie w toku jego użytkowania.
- Art. 64 ust 1 - Właściciel lub zarządca jest obowiązany prowadzić dla każdego budynku oraz obiektu budowlanego nie będącego budynkiem, którego projekt jest objęty obowiązkiem sprawdzenia, o którym mowa w art. 20 ust. 2, książkę obiektu budowlanego, stanowiącą dokument przeznaczony do zapisów dotyczących przeprowadzanych badań i kontroli stanu technicznego, remontów i przebudowy, w okresie użytkowania obiektu budowlanego,
- Art. 62 ust. 2 - Protokoły z kontroli obiektu budowlanego, oceny i ekspertyzy stanu technicznego oraz dokumenty, o których mowa w art. 63, powinny być dołączone do książki obiektu budowlanego.

Ustawa o drogach publicznych

(Dz. U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115, Nr 23, poz. 136, Nr 192, poz. 1381, z 2008 r. Nr 54, poz. 326, Nr 218, poz. 1391, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 19, poz. 100 i 101.)
dokument rozpatrywany jest w całej rozciągłości.

Dokumenty powiązane:

Ustawa o partnerstwie publiczno – prywatnym

(Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100.)

Ustawa Prawo zamówień publicznych

(Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655, z 2008 r. Nr 171, poz. 1058, Nr 220, poz. 1420, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 19, poz. 101.)

Zapisy szczególne mające wpływ na realizację zadań związanych z oświetleniem ulic i miejsc publicznych:

Ustawa o podatku akcyzowym

(Dz. U. z 2008 r. Nr 3, poz. 11) Podatek od energii elektrycznej – art. 9.

Ustawa Kodeks Cywilny

(Dz. U. z 1964r. Nr 16, póź. 93 zm. Dz. U. z 2009 r., Nr 79, poz. 662; Dz. U. z 2009 r., Nr 42, poz. 341; Dz. U. z 2008 r., Nr 228, poz. 1506; Dz. U. z 2008 r., Nr 220, poz. 1431; Dz. U. z 2008 r., Nr 220, poz. 1425; Dz. U. z 2008 r., Nr 163, poz. 1012; Dz. U. z 2008 r., Nr 116, poz. 731; Dz. U. z 2007 r., Nr 181, poz. 1287; Dz. U. z 2007 r., Nr 82, poz. 557; Dz. U. z 2007 r., Nr 80, poz. 538; Dz. U. z 2006 r., Nr 164, poz. 1166; Dz. U. z 2006 r., Nr 133, poz. 935; Dz. U. z 2005 r., Nr 172, poz. 1438; Dz. U. z 2005 r., Nr 157, poz. 1316; Dz. U. z 2004 r., Nr 281, poz. 2783; Dz. U. z 2004 r., Nr 172, poz. 1804; Dz. U. z 2004 r., Nr 162, poz. 1692; Dz. U. z 2004 r., Nr 96, poz. 959; Dz. U. z 2003 r., Nr 124, poz. 1151; Dz. U. z 2003 r., Nr 64, poz. 592; Dz. U. z 2003 r., Nr 60, poz. 535; Dz. U. z 2003 r., Nr 49, poz. 408; Dz. U. z 2002 r., Nr 141, poz. 1176; Dz. U. z 2002 r., Nr 113, poz. 984; Dz. U. z 2001 r., Nr 130, poz. 1450; Dz. U. z 2001 r., Nr 71, poz. 733; Dz. U. z 2000 r., Nr 114, poz. 1191; Dz. U. z 2000 r., Nr 88, poz. 983; Dz. U. z 2000 r., Nr 74, poz. 857; Dz. U. z 2000 r., Nr 74, poz. 855; Dz. U. z 2000 r., Nr 22, poz. 271; Dz. U. z 1999 r., Nr 52, poz. 532; Dz. U. z 1998 r., Nr 117, poz. 758; Dz. U. z 1998 r., Nr 106, poz. 668; Dz. U. z 1997 r., Nr 157, poz. 1040; Dz. U. z 1997 r., Nr 117, poz. 751; Dz. U. z 1997 r., Nr 115, poz. 741; Dz. U. z 1997 r., Nr 68, poz. 439; Dz. U. z 1997 r., Nr 43, poz. 272; Dz. U. z 1996 r., Nr 149, poz. 703; Dz. U. z 1996 r., Nr 139, poz. 646; Dz. U. z 1996 r., Nr 114, poz. 542; Dz. U. z 1995 r., Nr 83, poz. 417; Dz. U. z 1994 r., Nr 105, poz. 509; Dz. U. z 1994 r., Nr 85, poz. 388; Dz. U. z 1994 r., Nr 27, poz. 96; Dz. U. z 1993 r., Nr 17, poz. 78; Dz. U. z 1991 r., Nr 115, poz. 496; Dz. U. z 1991 r., Nr 107, poz. 464; Dz. U. z 1990 r., Nr 79, poz. 464; Dz. U. z 1990 r., Nr 55, poz. 321; Dz. U. z 1990 r., Nr 34, poz. 198; Dz. U. z 1989 r., Nr 3, poz. 11; Dz. U. z 1985 r., Nr 22, poz. 99; Dz. U. z 1984 r., Nr 45, poz. 242; Dz. U. z 1982 r., Nr 30, poz. 210; Dz. U. z 1982 r., Nr 19, poz. 147; Dz. U. z 1982 r., Nr 11, poz. 81; Dz. U. z 1976 r., Nr 19, poz. 122; Dz. U. z 1971 r., Nr 27, poz. 252;)

Dział III – mienie, a także:

- Art. 140 W granicach określonych przez ustawy i zasady współzycia społecznego właściciel może, z wyłączeniem innych osób, korzystać z rzeczy zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem swego prawa, w szczególności może pobierać pożytki i inne dochody z rzeczy. W tych samych granicach może rozporządzać rzeczą.
- Art. 3531 Strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swojego woleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17.09.1999r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach i instalacjach energetycznych - Dz. U. Nr 80/1999r. poz. 912

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 09.11.1999r.

w sprawie wykazu wyrobów wyprodukowanych w Polsce, a także wyrobów importowanych do Polski po raz pierwszy, mogących stwarzać zagrożenie albo służących ochronie lub ratowaniu życia, zdrowia lub środowiska, podlegających obowiązkowi certyfikacji na znak bezpieczeństwa i oznaczenia tym znakiem, oraz wyrobów podlegających obowiązkowi wystawiania przez producenta deklaracji zgodności - Dz. U. Nr 5/2000r. poz. 53.

Szczególne uwarunkowania prawne problematyki oświetlenia ulic.

Zgodnie z Prawem Energetycznym

Art. 18. ust 1. Do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe należy:

- 1) planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy;
- 2) planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy;
- 3) finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy.

Szczególne znaczenie mają zapisy ustawy Prawo Energetyczne:

Art. 3 ust 22. Finansowanie oświetlenia - finansowanie kosztów energii elektrycznej pobranej przez punkty świetlne oraz koszty ich budowy i utrzymania.

Art. 4 ust 1. Przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją paliw lub energii, (.....) jest obowiązane utrzymywać zdolność urządzeń, instalacji i sieci do realizacji zaopatrzenia w te paliwa lub energię w sposób ciągły i niezawodny, przy zachowaniu obowiązujących wymagań jakościowych.

Art. 4 ust. 5. W celu racjonalizacji przedsięwzięć inwestycyjnych, przy sporządzaniu planów, przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii są obowiązane współpracować z przyłączonymi podmiotami oraz gminami, na których obszarze przedsiębiorstwa te wykonują działalność gospodarczą; współpraca powinna polegać w szczególności na: zapewnieniu spójności między planami przedsiębiorstw energetycznych założeniami i planami, o których mowa w art. 19 i 20.

Art. 51 Projektowanie, produkcja, import, budowa oraz eksploatacja urządzeń, instalacji i sieci powinny zapewniać racjonalne i oszczędne zużycie paliw lub energii przy zachowaniu:

1. niezawodności współdziałania z siecią;
2. bezpieczeństwa obsługi i otoczenia po spełnieniu wymagań ochrony środowiska;
3. zgodności z wymaganiami odrębnych przepisów, a w szczególności przepisów: prawa budowlanego, o ochronie przeciwporażeniowej, o ochronie przeciwpożarowej, o dozorze technicznym, o ochronie dóbr kultury, o muzeach, Polskich Norm wprowadzonych do obowiązkowego stosowania lub innych przepisów wynikających z technologii wytwarzania energii i rodzaju stosowanego paliwa

Zgodnie z ustawą o samorządzie:

Rozdział 2

Zakres działania i zadania gminy

Art. 7. ust 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy.

W szczególności zadania własne obejmują sprawy, m.in.: gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych:

Art. 35, ust 3, pkt 1 - Wydatki publiczne powinny być dokonywane: w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

Zakup energii elektrycznej z zastosowaniem zasady TPA.

ENERGA Oświetlenie Sp. z o.o. odmawia Gminie prawa do zakupu energii elektrycznej na wolnym rynku. Od Gmin, które dokonały wyboru sprzedawcy na wolnym rynku, żąda zerwania obowiązującej umowy zakupu energii elektrycznej.

Odmowy i wezwania odbywają się mimo tego, że ENERGA OPERATOR SA weryfikuje pozytywnie przedstawione przez Gminę punkty poboru energii (PPE)

związane z oświetleniem ulic. *Pozytywna weryfikacja PPE oznacza prawo Gminy do zmiany w tym PPE sprzedawcy energii.*

Wszystkie Przedsiębiorstwa Energetyczne (OSD) w Polsce mimo tego, że polska gmina jest właścicielem tylko około 15% majątku, natomiast one same są właścicielami około 85 % majątku oświetleniowego, nie przeciwstawiają się dokonywanym przez Gminy zmianom sprzedawcy energii elektrycznej.

Wyjątkiem od tej reguły jest ENERGA Oświetlenie Sp. z o.o.

Pani Mirosława Szatybełko-Połom – Dyrektor Północnego Oddziału Terenowego Urzędu Regulacji Energetyki wyraża pogląd, że brak jest zarówno prawnych, jak i racjonalnych powodów do tego, ażeby kwestia własności punktów świetlnych, a nie faktyczne okoliczności świadczące o tym, że przedsiębiorstwo energetyczne realizuje dostawę energii elektrycznej na potrzeby gminy, przesądzała o posiadaniu (bądź nie posiadaniu) przez gminę statusu odbiorcy, a co za tym idzie poddaniu (bądź nie poddaniu) stosunków łączących ją z przedsiębiorstwem energetycznym reżimowi Prawa energetycznego, z wszelkimi wynikającymi z tego konsekwencjami. Ponadto, stanowiłoby przejaw nierównoprawnego traktowania gmin poprzez uzależnienie możliwości swobodnego wyboru sprzedawcy od statusu własnościowego urzędzeń, za pomocą których energia dostarczana jest na potrzeby oświetlenia.

Zakup energii elektrycznej w ramach TPA pozwala na ograniczenie kosztów o około 20 %.

Umowa o świadczenie usługi oświetleniowej.

Umowa o świadczenie usługi oświetleniowej winna ograniczyć się do działań, dla których spółka powstała – czyli konserwacji i eksploatacji majątku oświetleniowego.

Zgodnie z decyzją Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych usługa ta nie powinna zawierać w sobie czynów zabronionych. Czynem zabronionym jest konserwacja i eksploatacja obcego mienia. Zatem konstrukcja umowy winna opierać się na rozliczeniu punktów oświetleniowych, dzięki którym w okresie rozliczeniowym oświetlenie ulic i miejsc publicznych było w pełni realizowane za cenę akceptowalną przez obie strony.

Ceny akceptowane przez samorząd zamykają się w granicach 6 – 9 zł za punkt świetlny. Z takimi cenami mamy do czynienia na terenie EnergiaPro SA, ENION SA, Vattenfall Distribution Sp. z o.o., ENEA Operator Sp. z o.o, i wszystkie spółki wchodzące w skład grupy PGE. Wyjątkiem są spółki grupy ENERGA SA (ENERGA Oświetlenie Sp. z o.o i Oświetlenie Drogowe Sp. z o.o.), które usługę realizują za ceny dwukrotnie wyższe.

Zakup tej usługi wykonywany jest zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych art. 67, ust. 1, lit. a, czyli koszt tej usługi nie jest rynkowo weryfikowany.

Modernizacja oświetlenia.

Gmina jest odpowiedzialna za bezpieczeństwo energetyczne, ekologiczne i ekonomiczne. Realizując swe zadania winna realizować postanowienia Dyrektywy EUP (Energy Using Product Directive) opublikowanej w biuletynie UE 22 lipca 2005 r.

Dyrektywa określa warunki i kryteria charakterystyk środowiskowych produktów zużywających energię w celu ograniczenia niekorzystnego oddziaływania na środowisko naturalne poprzez promowanie rozwiązań najbardziej wydajnych energetycznie.

Harmonogram wycofywania niewydajnych produktów do oświetlenia w sektorze instytucjonalnym odnosi się do produktów niezależnie od ich zastosowania, ze szczególnym uwzględnieniem produktów stosowanych w oświetleniu ulicznym i drogowym.

w II etapie (2012) dokonane zostanie

- Wycofanie z obrotu lamp wyładowczych (HID) poniżej określonych limitów, w tym wysokoprężnych lamp rtęciowych
- Wycofanie wysokoprężnych lamp sodowych zaprojektowanych do pracy ze statecznikiem do wysokoprężnych lamp rtęciowych tzw. lamp z mieszaniną Penninga.

Modernizacja oświetlenia ulic i miejsc publicznych przynosi ograniczenie zużycia energii elektrycznej o około 40 %. Co równolegle przenosi się na ograniczenie kosztów energii elektrycznej.

W związku z problemami własnościowymi, Gminy realizują zadania modernizacyjne wykorzystując możliwość dopłaty powiązanej z usługą oświetleniową (konserwacja i eksploatacja), która stanowi równowartość kosztów wykonywanej przez przedsiębiorstwo energetyczne modernizacji oświetlenia przeliczonej na punkt oświetleniowy. Koszt tak wyliczonej usługi oświetleniowej utrzymywany jest przez okres spłaty inwestycji, przy czym zmodernizowane oświetlenie pozostaje (sic!) własnością przedsiębiorstwa energetycznego.

Pojęcie punktu świetlnego zostało zdefiniowane przez Polski Komitet Oświetleniowy Stowarzyszenia Elektryków Polskich (PKO SEP) w styczniu 2001 r. Stwierdzono, że użyte w ustawie Prawo energetyczne określenie „punkt świetlny” należy rozumieć jako kompletną oprawę oświetleniową, czyli „urządzenie służące do rozsyłania, filtrowania lub przekształcania światła wysyłanego przez źródło światła, zawierające elementy niezbędne do mocowania i ochrony źródła światła oraz do przyłączania go do obwodu zasilającego.” Departament Energetyki Ministerstwa Gospodarki nie zgłosił uwag do tego stanowiska PKO SEP, a Urząd Regulacji Energetyki, Południowo-Wschodni Oddział Terenowy w Krakowie, potwierdził, że przytoczona definicja punktu świetlnego nie obejmuje słupów oświetleniowych. URE stwierdził dalej, że obowiązki związane z budową oraz eksploatacją infrastruktury energetycznej koniecznej dla sprawnego działania punktów świetlnych i związane z tym koszty winny obciążać przedsiębiorstwo energetyczne. **Definicja punktu świetlnego winna znaleźć się wśród definicji zawartych w art. 3 ustawy Prawo energetyczne.**

Upodmiotowienie gmin w zakresie oświetlenia miejsc publicznych, które wiązałoby się z przekazaniem majątku służącego do oświetlenia miejsc publicznych, dróg, ulic i placów na rzecz gmin uzbroiłoby je w narzędzie pozwalające na właściwe finansowanie zadania własnego. Zakres komunalizacji mienia można ograniczyć do majątku przekazanego przez Gminy przedsiębiorstwom energetycznym po 1997 r., natomiast majątek oświetleniowy przekazany wcześniej, Gmina może odkupić lub wydzierżawić. Konstytucyjne prawo własności niemal całego oświetlenia ulic i miejsc publicznych przedsiębiorstwa energetyczne nabyły dzięki nieodpłatnemu przekazaniu tego majątku przez Gminy, które własnym staraniem i na własny koszt je wybudowały.

Wnioski.

1. Należy na ścieżce legislacyjnej doprowadzić do jednoznacznego stwierdzenia w ustawie Prawo energetyczne, że Gmina ma prawo do zmiany sprzedawcy energii elektrycznej i podpisania umowy zakupu energii elektrycznej dla oświetlenia ulic i miejsc publicznych.
2. Należy na ścieżce legislacyjnej doprowadzić do jednoznacznego stwierdzenia w ustawie Prawo energetyczne, że Gmina ma prawo do podpisania umowy dystrybucyjnej z Operatorem Systemu Dystrybucyjnego lub właścicielem majątku oświetleniowego, który jest w stanie wypełnić rolę dystrybutora energii

elektrycznej zapewniając bezpieczeństwo energetyczne zgodnie z wymogami prawa.

3. Gmina ma prawo podpisania umowy na usługę oświetleniową, która nie zawiera czynów zabronionych:
- z właścicielem majątku oświetleniowego, z uwzględnieniem społecznej odpowiedzialności biznesu energetycznego zawartych w Kodeksie Dobrych Praktyk,
 - z Wykonawcą wybranym w trakcie postępowania zgodnego z ustawą Prawo zamówień publicznych, jeśli Gmina jest właścicielem majątku oświetleniowego.

Należy ponownie uruchomić legislacyjną ścieżkę dla komunalizacji majątku oświetleniowego, która pozwoli;

- na modernizację oświetlenia ulic i miejsc publicznych bez prób ominięcia prawa;
- na rynkową weryfikację kosztów konserwacji i eksploatacji majątku oświetleniowego.

Dla realizacji zadania związanego z wykonaniem usługi oświetleniowej polegającej na zapłacie za techniczną sprawność punktów świetlnych, Gminy winny przystąpić po wygaśnięciu umów obowiązujących, jeżeli ich ważności nie zakwestionuje Regionalna Izba Obrachunkowa. W innym przypadku należy ją wypowiedzieć i przystąpić do negocjacji treści umowy spełniającej wyżej omówiony warunek.